

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ВЕРБАЛЬНИХ МАРКЕРІВ СУГЕСТІЇ У СУЧАСНОМУ АМЕРИКАНСЬКОМУ ЮРИДИЧНОМУ ТРИЛЕРІ

METHODOLOGY OF VERBAL SUGGESTION INVESTIGATION IN MODERN AMERICAN LEGAL THRILLER

Гарбар І.О.,

orcid.org/0000-0003-4671-3252

*аспірант кафедри англійської філології і перекладу
Київського національного лінгвістичного університету*

У статті продемонстрована комплексна поетапна методика дослідження вербальних маркерів сугестії у сучасному американському юридичному трилері. Стаття демонструє, що повне дослідження явища вербальної сугестії, особливості її комунікативно-прагматичного потенціалу у судових промовах адвокатів процесуальних сторін повинні базуватися на методах, методиках і процедурах аналізу, що використовуються у лінгвопоетиці, лінгвістиці і комунікативній прагматиці.

Ключові слова: методика дослідження, вербальні маркери сугестії, сучасний американський юридичний трилер, промова адвоката.

В статье продемонстрирована комплексная поэтапная методика исследования вербальных маркеров сугестии в современном американском юридическом триллере. Статья демонстрирует, что полное исследование явления вербальной сугестии, особенности ее коммуникативно-прагматического потенциала в судебных речах адвокатов процессуальных сторон должны базироваться на методах, методиках и процедурах анализа, которые используются в лингвопоэтике, лингвистике и коммуникативной прагматике.

Ключевые слова: методика исследования, вербальные маркеры сугестии, современный американский юридический триллер, речь адвоката.

The article shows complex gradual methodology of verbal suggestion investigation in the scope of modern American legal thriller. In the article it is grounded that in order to scrupulously study such linguistic phenomenon as verbal suggestion, mainly its communicative-pragmatic features in attorneys' speeches, a scientist needs to attract specific linguistics methods based on a certain methodology of investigation highlighted in the article.

Key words: methodology of investigation, verbal markers of suggestion. Modern American legal thriller, attorney's speech.

Постановка проблеми. Останнім часом з'являється все більше екранізацій фільмів, серіалів, художньої літератури і наукових праць, у яких засвідчується, що успіх вирішення судових справ за участю колегії присяжних у Сполучених Штатах Америки залежить від такого виду вербального впливу, як *вербальна сугестія*. Ця проблема кидає виклик в першу чергу лінгвістам, завданням яких є виявити, якими саме вербальними засобами, комунікативними стратегіями і тактиками здійснюється сугестивний вплив на колегію присяжних заради досягнення адвокатами процесуальних сторін своєї ілюквативної мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїх наукових працях такі дослідники, як [8, 9, 12, 14] стверджують, що наміром адвокатів процесуальних сторін, окрім здійснення раціонального (аргументативного) впливу на колегію присяжних, є здійснити психологічний, маніпулятивний, емоційний види впливу на колегію присяжних, що будуються на такому психологічно-лінгвістичному явищі, як сугестія.

З точки зору *психологічного* [1, 18] підходу, сугестія постає явищем, яке чинить тиск безпосередньо на психічні сфери сугеренда, зокрема: ідеї, почуття, емоції тощо, в обхід його критичного мислення, внаслідок чого сугеренд виконує бажані для сугестора дії автоматично. З точки зору *лінгвістичного* [3, 5, 8, 9] підходу сугестія постає латентним вербальним впливом, який здійснюється за допомогою вербальних (слово, інтонація) і невербальних засобів комунікації (міміка, жести), що викликають певні відчуття, уявлення, емоційні стани і спонукають сугеренда виконувати заплановані сугестором дії.

Дослідники одноставні у своїй думці, що сугестія, яка застосовується адвокатами процесуальних сторін під час проголошення ними своїх промов, змушує колегію присяжних приймати рішення, керуючись не раціональним мисленням, а почуттями, співчуттям до підсудного / підзахисного або ж навіть до самого адвоката. Тому однією із основних характеристик промов адвокатів процесуальних сторін дослідники визначають їх сугестивний потенціал.

Одним із способів показати недоліки правової системи США за участю суду присяжних є сучасні американські юридичні трилери (далі – САЮТ) [13, 16, 17], які є **матеріалом дослідження**. Будучи написаними професійними адвокатами або юристами, САЮТ постають художньою формою репрезентації здійснення правосуддя над обвинувачуваним безпосередньо у судовій залі, характерними ознаками якого є динамічний і напружений сюжет, який передається специфічними стилістичними мовними засобами. Прагнучи показати цільовій аудиторії те, що члени колегії присяжних виносять вирок, керуючись емоціями і почуттями, аніж раціональним мисленням, доказами і фактами, автори САЮТ наділяють вступні і заключні промови своїх головних героїв, – адвокатів обвинувачення (далі – АО) і адвокатів захисту (далі – АЗ), не раціональною аргументацією (термін А.П. Мартинюк [6]), а емотивною аргументацією (термін А.П. Мартинюк [6]), тобто вербальною сугестією, оберненою безпосередньо на емотивно-психічні стани колегії присяжних.

Постановка завдання. Через те, що САЮТ є «новим літературно-художнім жанром, який зародився у Новітній час» [4, с. 125], який досі залишається мало досліджуваним літературним жанром, на сьогоднішній день не вистачає наукових праць, у яких би висвітлювалась проблема дослідження вербальних маркерів сугестії саме у САЮТ. Тому метою статті є провести поетапну комплексну методику дослідження вербальних маркерів сугестії у САЮТ із метою виявлення їх комунікативно-прагматичних особливостей.

Виклад основного матеріалу. Дослідження комунікативно-прагматичного потенціалу вербальних маркерів сугестії у САЮТ базується на методах, методиках і процедурах аналізу, що використовуються у лінгвопоетиці, що інтегрує літературознавчий і лінгвостилістичний аналіз художнього тексту, лінгвістиці і комунікативній прагматиці.

Для «виявлення співвідношення мовних засобів, якими експресивно виражається інтелектуальний, емоційний чи естетичний зміст тексту до змісту інформації» [7, с. 14], застосовуємо **методологію лінгвостилістики**, зокрема **лінгвостилістичного** аналізу, який дозволяє визначити особливості промов учасників судового процесу – напутнього слова колегії присяжних, промови адвоката обвинувачення, промови адвоката захисту, судових дебатів, винесення вердикту. Відтак, промови учасників судового процесу у САЮТ характеризуються своєю **стандартизованістю, емотивністю й експресивністю**, які поєд-

нують стандартні та емоційно-експресивні мовні засоби.

Завдяки методології лінгвостилістики вдається з'ясувати, що найбільш експресивно-навантаженими промовами у САЮТ виявляються промови адвокатів процесуальних сторін, зокрема вступні і заключні, адже метою адвоката є не лише викласти сухі аргументи, але і здійснити емоційний та експресивний вплив на колегію присяжних, викликати у присяжних певні емоційні реакції заради досягнення своїх іллокутивних цілей. Адже лише будучи емоційно забарвленою, та чи інша інформація може бути збудником дії [10, с. 49]. Емоції впливають на хід розумових процесів і організацію висловлювань [ibid.].

Знаючи це, автори ЮТ насичують мовлення адвокатів сторін, особливо їх вступні і заключні промови, такими вербальними стилістичними засобами (зображальними та виражальними), які здатні здійснити певний емоційний ефект на колегію присяжних. Отже, адвокати сторін, які знають недоліки та прогалини колегії присяжних, а також є прекрасними психологами та красномовними ораторами, постають у САЮТ як такі, що майстерно маніпулюють колегією присяжних, сугестуючи їм необхідні думки, емоції, які кардинально змінюють судження та мислення колегії присяжних на їхню користь.

У такий спосіб автори САЮТ привселюдно демонструють читачам цинізм, недоліки, слабкі місця та суб'єктивність американської судової системи, чим адвокати сторін вміло користуються і у більшості випадків досягають своєї мети, як, наприклад, адвокат обвинувачення у САЮТ Майкла Коннеллі (*M. Connelly*) “The Fifth Witness” («П'ятий свідок»):

“The defense is going to try to sell you a bill of goods. Big conspiracies and high drama. This murder is big but the story is simple” [13, URL].

Завдяки фразеологізму *a bill of goods* «помилкова думка, омана, дезінформація», юридичному терміну *conspiracies* «зговори» разом із підсилювальним оцінним прикметником *big* «великий», а також театральній метафорі *high drama* «неймовірна драма» адвокат обвинувачення сугестує колегії присяжних думку про те, що сторона захисту намагатиметься дезінформувати їх, приховати інформацію та підсилити драматизм, тобто зробити все, щоб збити їх із правильного шляху. Це, своєю чергою, створює негативне ставлення колегії присяжних до сторони захисту, підриває авторитет і довіру до них. Основний сугестивний ефект досягається у третьому реченні завдяки протиставленню *this murder is big but the story is*

simple «вбивство – серйозне, проте історія – проста», за якого адвокат обвинувачення вселяє колегії присяжних думку, що історія вбивства досить проста: був скоєний серйозний злочин, є підозрюваний (підсудний) і докази, які вказують на його провину. Звідси випливає, що будь-які інші спроби довести зворотнє з боку обвинувачення є марними, адже все і так зрозуміло. Зазначене протиставлення також створює особливий ритм, який допомагає адвокату робити наголос на необхідних словах: *this murder is BIG but the story is SIMPLE* «вбивство – СЕРЙОЗНЕ, проте історія – ПРОСТА», що сприяє ще більш ефективній реалізації сугестивного впливу на колегію присяжних.

Методологія лінгвістичного аналізу виокремлених промов адвокатів сторін – **аналіз словникових дефініцій** – дозволяє співвіднести значення певного категоріально-понятійного апарату, використовуючи словникові тлумачення; **методи компонентного аналізу** дозволяють визначити семний склад слів, задіяних у промовах адвокатів сторін, виокремити й ідентифікувати вербальні маркери сугестії у промовах адвокатів сторін; **семантико-стилістичний аналіз** дозволяє виявити фонетичні, морфологічні, лексико-семантичні і синтаксичні маркери сугестії у САЮТ.

За частотністю вжитку адвокатами процесуальних сторін у САЮТ основними вербальними маркерами сугестії (далі – ВМС), які здійснюють найбільший сугестивний вплив на колегію присяжних, є ВМС на лексико-семантичному рівні. ВМС на фонетичному, морфологічному і синтаксичному рівнях є допоміжними у здійсненні сугестивного впливу на колегію присяжних у САЮТ. ВМС на лексико-семантичному рівні розподіляємо у дві групи: група ВМС **прямої** номінації і група ВМС **непрямої** (образної / тропечної) номінації. У групі маркерів прямої номінації за лексико-граматичним критерієм додатково виокремлюємо ВМС **предметної, ознакової і процесуальної** прямої номінації.

Наприклад: *This, ladies and gentlemen, was a violent, calculated, premeditated murder... From this point on, ladies and gentlemen, you will receive hard, compelling evidence, evidence demonstrating beyond all reasonable doubt who killed Ben Potter, and why.* [16, URL].

Пряма номінація представлена предметними маркерами (іменниками *murder* «вбивство», *evidence* «докази») і процесуальним маркером (дієсловом *killed* «вбив»). Непряма номінація виражена низкою епітетів (*violent, calculated, premeditated* «жорстоке, до хвилин розраховане,

навмисне») і *hard, compelling* «грунтовний, беззаперечний») і гіперболізованою метафорою (*beyond all reasonable doubt* «без усіляких сумнівів»), що покликає описати жорстокість убивства і створити негативний емоційний фон стосовно підсудного з метою формування негативного ставлення колегії присяжних до нього.

Успішній реалізації сугестивного впливу на фонетичному рівні сприяє і ритм сказаного, а саме перелік емоційно-оцінних епітетів, які ніби «вбивають» у голови присяжних образ жорсткого, до хвилин розрахованого навмисного вбивства, характеризуючи тим самим і самого підсудного. Отже, негативний сугестивний фон створено. Це, своєю чергою, слугує підґрунтям для сугестування адвокатом бажаної точки зору (ілюктивної мети), яка має сприйнятися колегією присяжних уже без опору, що відбувається у другому реченні завдяки граматичним маркерам сугестії, а саме: вставній синтаксичній конструкції *from this point on* «з цього моменту», яка додає промові адвоката категоричності й авторитарності; граматичній категорії модальності, яка лексично виражена допоміжним дієсловом *will*, що передає значення футуральності, разом із дієсловом *receive* «отримувати» із модальним значенням бажання адвоката надати колегії присяжних беззаперечні докази; фігурі експресивного синтаксису – повтору слова *evidence* «докази».

Всі вербальні маркери сугестії вселяють у голови присяжних те, що адвокат обвинувачення надасть їм настільки обґрунтовані та беззаперечні докази, які без усіляких сумнівів розкриють для колегії присяжних справжнього вбивцю, тобто підсудного. І у них не залишиться жодних сумнівів, що саме підсудний здійснив вбивство, і що саме він заслуговує на винесення присяжними необхідного для адвоката обвинувачення вироку.

Аналіз реалізації **комунікативно-прагматичного** потенціалу вербальної сугестії у вступних і заключних промовах адвокатів обвинувачення й адвокатів захисту вимагає залучення таких методів: **контекстуально-інтерпретаційного** (для реконструювання авторського задуму, мотивів і цілей загального змісту, рецетивної спрямованості тексту); **актомовленнєвого** аналізу (для виділення мінімальних фрагментів на кожному композиційному рівні промов адвокатів сторін, у яких присутні маркери вербальної сугестії); **методи контент-аналізу**, (для виявлення індивідуально-психологічних і соціально-психологічних особливостей адресанта, адресата). Метод **інтен-аналізу** застосовується для розкриття ілюктивної мети адвоката

обвинувачення чи захисту, що є очевидною чи прихованою, і визначення комунікативної стратегії / тактики.

Наприклад, у фрагменті зі вступної промови адвоката обвинувачення у ЮТ Стіва Мартіні (*S. Martini*) “Shadow of power” («Тінь влади») – “*What Terry Scarborough could not know that morning, what he didn't know that day, was that it would be his last. Because as he sat there in that hotel room savoring his success after a long, hard effort of research and writing, Terry Scarborough was **brutally and savagely beaten to death**, by a **killer** using of all things the sharp, naked claws of a carpenter's hammer” [17, URL] іллокутивною метою адвоката обвинувачення є викликати негативні емоції, почуття або навіть відразу до підсудного, а також справити довготривале негативне враження про нього та його дії, що створить підґрунтя для сугестування бажаної для адвоката обвинувачення точки зору, яку адвокату захисту буде дуже важко виправити.*

Адвокат, не пред’являючи доказів, категорично називає підсудного вбивцею (*killer*), застосовуючи предметну пряму номінацію з різко негативною конотацією і тим самим формуючи вже на початковому етапі негативне ставлення присяжних до підсудного. Адвокат створює ще більш негативне враження про підсудного, вдаючись до шокуючого опису деталей скоєного злочину, застосовуючи маркери ознакової прямої номінації (емоційно-оцінні прислівники *brutally* «брутально», *savagely* «люто, жорстоко»), маркер процесуальної прямої номінації (*beaten to death* «побитий до смерті»), завдяки чому відповідач постає жорстокою, брутальною особою, не здатною на помилування та милосердя. Заради створення максимально негативного ставлення до відповідача, адвокат обвинувачення вдається до образного опису того, яким чином було скоєно злочин, використовуючи маркер метафоричної непрямої номінації – зооморфну метафору *the sharp, naked claws of a carpenter's hammer* «гострі пазурі молотка теслі», яка здійснює найпотужнішу апеляцію до несвідомого за допомогою асоціацій, образів і символів, збуджуючи негативні почуття та емоції у колегії присяжних. З’ясувавши іллокутивну мету адвоката обвинувачення – створення негативного емоційного фону – та проаналізувавши всі вербальні засоби здійснення сугестивного впливу, ідентифікуємо комунікативну стратегію і тактику: комунікативна стратегія доказу абсолютної вини підсудного, яка реалізується комунікативною такти-

кою перебільшення тяжкості скоєного злочину шляхом опису шокуючих деталей.

Прагматичний аналіз вербальних маркерів сугестії у САЮТ проведено для встановлення перлокутивного ефекту комунікативних стратегій / тактик, застосованих у промовах адвокатів сторін із метою здійснення сугестивного впливу на колегію присяжних, тобто успішності / неуспішності досягнення адвокатами сторін своєї іллокутивної мети. Наприклад, ефект комунікативної стратегії і тактики, застосованої адвокатом обвинувачення у своїй вступній промові, на колегію присяжних в ЮТ у фрагменті зі вступної промови адвоката обвинувачення у ЮТ Стіва Мартіні (*S. Martini*) “Shadow of power” («Тінь влади») стає зрозумілим із авторського коментаря:

“*What Terry Scarborough could not know that morning, what he didn't know that day, was that it would be his last. Because as he sat there in that hotel room savoring his success after a long, hard effort of research and writing, Terry Scarborough was **brutally and savagely beaten to death**, by a **killer** using of all things the sharp, naked claws of a carpenter's hammer”. A couple of the women on the jury wince. Tuchia now has their undivided attention [17, URL].*

Застосування в авторському коментарі вербального маркеру прямої процесуальної номінації – дієслова *wince* «здрігатися», яке має значення “to suddenly change the expression on your face as a reaction to something painful or upsetting” [15, URL]; здрігатися від переляку, болі, відрази; морщитися від болю [11, URL] демонструє, що детальний опис скоєного вбивства досяг своєї іллокутивної мети: створив негативне ставлення жіночої половини колегії присяжних до скоєного злочину і підсудного, тим самим підготувавши підґрунтя для подальшої реалізації сугестивного впливу на колегію присяжних, про що свідчить наступне речення: *Tuchia now has their undivided attention* «Тучіо захопив всю їхню увагу».

Отже, методика дослідження вербальних маркерів сугестії у сучасних американських юридичних трилерах передбачає застосування сукупності дослідницьких методів і прийомів аналізу, використання яких підпорядковане досягненню загальної мети дослідження – виявлення комунікативно-прагматичних особливостей вербальних маркерів сугестії як лінгвістичного явища в сучасних американських юридичних трилерах. Перспективу подальших пошуків вбачаємо у дослідженні вербальних маркерів сугестії у британських юридичних трилерах, що вимагатиме залучення іншої методики дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бехтерев В.М. Внушение и его роль в общественной жизни. СПб.: «Питер», 2001. 256 с.
2. Болтаева С.В. Ритмическая организация суггестивного текста: дис. ... к-та филол. наук: 10.02.01. Екатеринбург, 2003. 242 с.
3. Желтухина М.Р. Специфика речевого воздействия тропов в языке СМИ: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19. Москва, 2004. 722 с.
4. Жердева О.Н., Савочкина Е.А. Деривационное моделирование жанра (на примере юридического триллера). Режим доступа: http://www.philology.nsc.ru/journals/spj/pdf/2017_2/09.pdf.
5. Ільницька Л.Л. Англомовний суггестивний дискурс: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. 222 с.
6. Мартинюк А.П. Дискурсивний інструментарій аналізу англомовної реклами. Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. 2009. № 3. С. 159–167. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/9939>.
7. Мацько Л.І. Методологія і методи стилістики. Стилiстика української мови: підручник. О.М. Сидоренко, О.М. Мацько за ред. Л.І. Мацько. Київ : Вища школа, 2003. С. 11–20.
8. Никифорова Э.Ш. Стратегии коммуникативного воздействия в аргументативно-суггестивных текстах (на примере текстов судебного дискурса английского, русского и казахского языков): дис. ... канд. филол. наук. Челябинск, 2013. 222 с.
9. Сафронова Т.С. Вербализация механизмов суггестивного воздействия в судебном дискурсе (на материале английского языка): дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2017. 269 с.
10. Скуратовська Т.А. Аргументація в американському судовому дискурсі (на матеріалі справ за участю суду присяжних): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 196 с.
11. ABBYY Lingvo Live Online Dictionary. Available at: <https://www.lingvolive.com/>.
12. Abramson Jeffrey. The jury system and the ideal of democracy. Available at: <https://books.google.com.ua/books?id=we,+the+jury+-+jefferson&source>.
13. Connelly M. The Fifth Witness. Available at: https://royallib.com/book/Connelly_Michael/The_Fifth_Witness.html.
14. Leo M. Romero, The American Jury on Trial: Psychological Perspectives (Book Review), George Washington Law Review (1988). Available at: https://digitalrepository.unm.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=law_facultyscholarship.
15. Longman Dictionary of Contemporary English. Available at: <https://www.ldoceonline.com/dictionary>.
16. Martini S. Compelling Evidence. Available at: <http://bookfreenow.com/download/compelling-evidence-steve-martini>.
17. Martini S. Shadow of Power. Available at: <https://epdf.tips/search/shadow+of+power+steve+martini>.
18. Sidis Boris. The Psychology of Suggestion: A Research into the Subconscious Nature of Man and Society. D. Appleton & Company, 1998. 386 p.